

7 ÖVNINGAR I ANKNYTNING TILL LÄSLOPPET

VÄRDERINGSLINJE

Övningens mål: Väcka tankar om läskunnighetens och utbildnings betydelse såväl i det egna livet som i barns och ungdomars liv i bredare bemärkelse.

Tid: 15 min

Anvisningar: Ordna tomt utrymme i mitten av klassrummet. Häng upp en skylt med "samma åsikt" på en klassrumsvägg och på den motsatta väggen en med texten "annan åsikt". Tänk er att det löper en linje mellan de två skyltarna. Läs upp påståendena nedan ett efter ett. Efter varje påstående flyttar sig deltagarna längs den tänkta linjen enligt hur eniga eller oeniga de är med påståendet. De behöver inte placera sig vid någondera av värdesträckans ändor utan kan stå var som helst längs med sträckan. Om man till exempel är delvis av samma åsikt om något, kan man ställa sig mellan mittpunkten och Av samma åsikt -ändan. Be om motiveringar efter varje påstående av personer som har ställt sig i olika ställen av sträckan. Ingens åsikter ska kritiseras, för det finns helt enkelt inte rätt eller fel svar i övningen. Det viktiga är en accepterande attityd. Alla har rätt till sin egen åsikt!

Påståenden:

1–2 klass:

- Jag tycker läsning är trevligt.
- Det är viktigt att kunna läsa.
- Jag läser böcker på min fritid.
- Jag tycker det är roligt att gå i skolan.
- I skolan lär man sig nyttiga saker.
- Det är orättvist att alla världens barn inte slipper till skolan.
- Flickor och pojkar är lika bra i skolan.

3–6 klass:

- Livet skulle vara svårt ifall man inte kunde läsa.
- Jag tycker det är roligt att lära mig nya saker i skolan.
- Jag skulle hellre jobba än gå i skolan.
- Det är viktigt att alla barn får gå i skolan.
- Också flickorna ska få gå i skola överallt i världen.
- Jag upplever att vuxna lyssnar på barnens åsikter.
- Jag vet vad jag skulle vilja vara som stor.

STATYER OM BARNETS RÄTTIGHETER

Övningens mål: Fördjupa förståelsen om barnets rättigheter och deras betydelse.

Tid: 15–30 min

Anvisningar: Eleverna delar in sig i grupper om 3–4 personer. Man delar ut 1–2 rättigheter åt varje grupp som de sedan visar upp för de andra. Rättigheterna visas upp som stillbilder alltså statyer. Grupperna ges tid att förbereda sina kroppar till att föreställa förstelnade bilder alltså statyer som beskriver situationer som har att göra med rättigheten. Det är bra om grupperna kan ha mycket utrymme så de i lugn och ro kan öva på olika variationer.

Grupperna visar upp statyerna en i taget och resten av klassen försöker gissa vilken rättighet det är frågan om. Ifall man vill göra gissandet lättare kan man lägga upp alternativen så att alla kan se dem. Eleverna kan också ställa frågor som statyn får svara ”ja” eller ”nej” på för att underlätta gissandet. Via frågorna framkommer mera info om statyn och gissandet underlättas. Efter varje uppvisning diskuterar man tillsammans vilken sorts rättighet det var frågan om och hur den syns/borde synas i barns och ungas liv i såväl Finland som globalt.

Rättigheterna:

- Rätt till lek och fritid
- Rätt att gå i skolan
- Rätt att uttrycka sin åsikt
- Rätt till ett privatliv
- Rätt att leva i trygghet från våld och utnyttjande
- Barnen ska inte behöva utföra tungt och långvarigt arbete

TIPS: Ifall man vill göra uppgiften svårare kan man ta med flera rättigheter från FN:s konvention om barnets rättigheter. Alternativt kan man tillsammans hitta på situationer från barns och ungas liv och visa upp statyer från de situationerna.

BARNENS RÄTTIGHETER I BOKEN

Övningens mål: Fördjupa förståelsen av barnens rättigheter och vikten av dem. Bekanta sig med den lästa boken.

Tid: 30 min

Anvisningar: Övningen passar grupper där man läst samma bok, som tangerar temat om barnens rättigheter. Läraren kan också välja en bok man läser tillsammans som passar temat.

I början av övningen repeterar man FN:s konvention om barnens rättigheter. Man kan ha framme barnens rättigheter (Bilaga 1) i klassrummet under lektionen.

I övningen funderar eleverna i par på följande saker:

1. Vilka rättigheter kommer fram i boken man läst? Berätta ett exempel ur boken åt ditt par.
2. Finns det någon situation i boken där barnens rättigheter inte uppfylls? Berätta för ditt par.

Efter det här går man tillsammans igenom rättigheterna och eleverna markerar om rättigheten framkommer i boken. Gå igenom exempel på varje rättighet.

Fundera slutligen tillsammans på följande frågor:

- Var någon viss rättighet framme mera än de andra?
- Förverkligades någon rättighet oftare än de andra?
- Finns det någon rättighet som i verkliga livet är svårare att förverkliga än andra?
- Vilken slags saker förhindrar rättigheter från att förverkligas?
- Har du själv någon gång stött på en situation där barnens rättigheter inte förverkligas? Vad hände då?
- Vad kan vi göra, om någons rättigheter kränks? Hur kan vi själva försvara våra egna och andras rättigheter?

DRÖMMEN OM BARNENS RÄTTIGHETER

Övningens mål: Väcka tankar om vikten med barnens rättigheter i såväl det egna livet som bredare i barn och ungas liv.

Tid: 35 min

Anvisningar: I början av övningen repeterar man FN:s konvention om barnens rättigheter. Man kan ha framme barnens rättigheter (Bilaga 1) i klassrummet under lektionen.

Man kan börja med att diskutera varför barnens rättigheter är viktiga och på vilket sätt de hänger ihop med konkreta situationer i vardagen.

- Kommer eleverna på såna situationer där barnens rättigheter inte förverkligas i Finland eller ute i världen?
- Hur påverkas barnens liv om rättigheterna inte förverkligas?
- Vad borde hända, för att konventionen inte skulle brytas?

Alternativt kan eleverna också skriva ner fria tankar under titeln "barnens rättigheter" i ett par minuter. Man kan sen plocka fram nyckelorden ur texterna.

Elevernas uppgift är att i par skriva ett brev från framtiden till en valfri person från det förflutna. I brevet beskrivs hur en värld där alla barnens rättigheter förverkligas ser ut.

Vad har man gjort/vad har hänt? En hurdan värld är trygg och bra att växa upp i för alla världens barn?

Om eleverna har svårt att komma igång kan man skriva en gemensam inledning, till exempel:

"Hej xx,

Gott nytt år 2030! Det känns fint att inleda ett nytt årtionde i en värld som är så bra och trygg för alla världens barn! Det var ett bra beslut att ..."

LÄSLOPPET OCH ELEVERNA I NEPAL

Övningens mål: Bekanta sig med eleverna i Nepal, fundera på vad är lika i det egna livet och elevernas liv i videon och fundera på varför det är viktigt att läsa.

Tid: 20 min

Anvisningar: Titta på videon *Läsloppet – I skolan i Nepal* (<https://youtu.be/2Hg918qD8XI>) en gång från början till slut utan pauser och frågor. Dela efter det här in klassen i två grupper. Titta nu om videon så att grupperna fokuserar på två olika saker medan de tittar:

- Första gruppen funderar på *vilka saker är lika i skolan i Nepal och i den egna skolan?*
- Den andra gruppen funderar på *vad barnen berättar om varför läsning är viktigt?*

Efteråt diskuteras frågorna tillsammans (först inom den egna gruppen och sen hela klassen tillsammans) eller så att man bildar par mellan eleverna i grupp 1 och grupp 2 och paren berättar för varandra vad de tänkte på i förhållande till sina respektive frågor. Samla tankar tillsammans och fundera över hur vikten av läsning påverkar alla barns liv.

Avslutningsvis kan eleverna ännu berätta vilka frågor och tankar videon väckte eller vad de skulle vilja fråga eleverna i videon om. Om det finns tid kan alla elever skriva en fråga på var sin post-it-lapp och sen kan man samla lapparna på en vägg.

BILDHUGGARNA

Övningens mål: Gå igenom sånt man läst och ge boktips.

Tid: 25 min

Anvisningar: Eleverna kan på förhand ges i uppgift att ta med en bok de läst till lektionen. Dela in eleverna i par. Båda väljer en karaktär ur boken de läst. Turvis skapar paren statyer av varandra, som ska avbilda karaktären man valt. Efteråt skriver båda upp namnet på statyn och en beskrivning på den. Avslutningsvis visas alla statyer upp för hela klassen och de andra kan gissa vilken slags karaktär det är frågan om, eller till och med från vilken bok.

Övningen kan också utföras som ett grupparbete, så att alla väjer en händelse från sin bok (en konflikt, topp, eller utgångspunkt) och sätter upp gruppmedlemmarna så att de föreställer händelsen. De andra grupperna får gissa, vad det är som händer i staty-situationen.

TANKESMEDJA

Övningens mål: Diskutera läsande och läskunskap i mindre grupper. Öva på att uttrycka sina tankar.

Tid: 20 min

Anvisningar: Eleverna delas i grupper om fyra. Gruppernas alla medlemmar får ett papper med en tankekarta och olika frågor i mitten. Eleven skriver ett eget svar på tankekartans fråga. När alla skrivit sitt svar cirkulerar pappren inom gruppen. Eleverna skriver en fortsättningstanke till det föregående svaret först, och svarar sedan själv på den ursprungliga frågan i en ny bubbla. Under det tredje varvet väljer eleverna vilket svar de vill fortsätta på, och skriver ett svar först, innan de skriver ner en egen tanke. Man kan avsluta när alla tankekartor varit hos alla elever i gruppen, eller så kan man fortsätta ett till varv eller byta eller kombinera kartor mellan olika grupper.

Avslutningsvis kan man diskutera vilken slags funderingar övningen väckte och hur det kändes att göra det. Var det lätt eller svårt att hitta på kommentarer och svar till andras tankar?

Frågorna i mitten av tankekartorna kan vara till exempel följande:

- Vad behövs läskunnighet till?
- Hur skulle världen se ut utan texter?
- Vad har du lärt dig av att läsa?
- Varför måste barn få gå i skola?

BILAGA 1

Barnens rättigheter förenklade och förkortade.

- Har rätt att gå i skola
- Har rätt att ha en egen åsikt
- Har rätt till en läkare vid sjukdomsfall
- Har rätt att leva med sin familj
- Får inte utsättas för tunga arbeten
- Har rätt att leka och vila på sin fritid
- Har rätt till näringsrik mat
- Alla barn ska ha rätt till ett bra liv, oavsett var de bor eller kommer ifrån
- Varje barn som föds har rätt till ett namn